



DANIEL ȘANDRU

*PREFAȚA – Subiectivitate, obiectivitate și onctitate
incidentală / 9*

Despre realitatea subiectivă, cunoașterea intelectuală / 13

Sub semnul paradoxului cotidian

Despre icara ca practică socială / 21

Prefață de Liviu Antonesei

Mintă obiectivă / 25

România la export (1) / 29

Un volum ilustrat cu fotografii de Doru Halip

Spaga ca formă populară a corupției / 31

Sărăcișoara moldovenească față de NATO / 41

Trei morțici și un paraziț / 43

Sacoze de lux, pompieri și muzică populară / 47

Vacanță cu Elena Udrea / 51

Alte specii demne de „Atlas” / 53

Hârtăria de născ / 57

Oțărarea socială și eticheta „pragmatică” / 59

Efectele perverse ale culturii anticomuniste / 61

Comunitate și cultură socială / 65

Un nou model de societate / 69

II. PARADOXURI POLITICO-ELECTORALE / 71

Doru Halip este profesor și lector în Școala de Științe Politice din New York

SUA și România în Școala Politică la Universitățile „Yale” și „Columbia” din New York

A participat la mai multe conferințe și simpozioane de la nivel internațional

Este autorul a numeroase articole științifice și literare publicate în reviste și zăbavă

de presă din România și din străinătate

Este membru al Academiei Române de Științe Politice și Sociologice

INSTITUTUL EUROPEAN

2010

Teoria autentică a politicii / 85



CUPRINS

PREFAȚĂ – *Subiectivitate, obiectivitate și onestitate intelectuală* / 9

Despre realitatea subiectivă, cu onestitate intelectuală / 13

I. PARADOXURI SOCIALE / 19

Despre țepă ca practică socială / 21

Mitul obiectivității și simțul critic / 25

România la export (1) / 29

România la export (2) / 33

Șpaga ca formă populară a corupției / 37

Sărmăluța moldovenească față cu NATO / 41

Trei mioritici și-un pașalâc / 43

Sacoșe de lux, pompieri și muzică populară / 47

Vacanță cu Elena Udrea / 51

Alte specii demne de „Atlas” / 53

Hăhăiala de masă / 57

Otevizarea socială și atitudinea „pragmatică” / 59

Efectele perverse ale culturii asistențiale / 61

Comunitate și cultură socială / 65

Un nou model de societate / 69

II. PARADOXURI POLITICO-ELECTORALE / 71

Tovarășe Iliescu, jos pălărioara! / 73

Problema chimică a PNL / 77

Mirajul lecției de populism / 81

Teoria numerelor în politică / 85



- Campanie cu circuit închis / 87
Convenții și ritualuri politice / 89
Dilema candidatului votant / 93
Presa și mediul politic în campania electorală / 97
Iluzia ideologică, dincolo de stânga și dreapta (1) / 101
Iluzia ideologică, dincolo de stânga și dreapta (2) / 105
Strunga politicianilor / 109
Votantul pragmatic și votantul ideologic / 111
Profețiile lui Stoica și echivalența problemelor PSD
și PD-L / 115
Hărmălaia ca politică / 119
Țara „războinicului” intangibil / 121
Vadim și Becali, crucea și mitraliera / 125
Ce poate-nsemna refuzul Monei / 129
Ion Iliescu și porcul lui Orwell / 133
Mentalitatea utopică din politica românească / 137
Mitul biologic-politic / 141
Pedeleu' Maximus / 145
Constituția președintelui-premier / 147
Cum devine Becali victimă / 151
Candidații unui „popor de oieri” / 155
Cum mi-am petrecut europarlamentarele / 157
Cugetările electoratului fericit / 161
Exerciții de gândire unică / 163
Un președinte bucătar și mâncător de mir / 167
Ecouri occidentale în România balcanică / 171
Mitul electoratului „de elită” / 175

III. PARADOXURI INTELECTUALE / 179

- „Laurențiu”, la judecata zilei / 181
Canonul fundamentalismului politic la români (1) / 185
Canonul fundamentalismului politic la români (2) / 189
Când politica bate intelectul / 193



- Intellectualii publici și mentalitatea utopică (1) / 195
Intellectualii publici și mentalitatea utopică (2) / 199
Intellectualii publici, între „trădare” și „opiu” / 203
În breviarul unei istorii intelectuale / 205
Stânga culturală ca discurs alternativ (1) / 209
Stânga culturală ca discurs alternativ (2) / 213
Despre marxism în două registre / 215
Construcția drepteii, o dulce iluzie intelectuală / 219
Fantasmele intelectului și politica / 223
Intellectualii și complexul ideologiei / 227
Puțin Hayek la vremuri de criză / 231
Ideologia, capcana lui Marx și epoca noastră / 235

„Obiectivitate intelectuală”

„A fi obiectiv înseamnă a fi interes subiectiv”

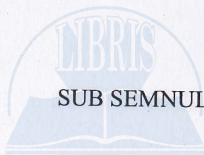
Poate am început să înmărmiresc?! Nu mai pot scrie texte fără epocă. Sigur, oricui mi-au plăcut poveștile, de atunci însă mi-a plăcut să povestesc, dar mă întreb dacă nu am început să exagerez. Sînd în stare, acum, să descriu povești pură și în marginea unor teme filosofice sau a unor probleme medicale. Și dacă așa este, de ce ar fi grav? De ce ar încerca nu sînta de exerciții de obiectivare cînd, de fapt, nu există decît subiectivitatea. În această chestiune, sînt întru totul de acord cu autorul cărții. Și, ca să avem un sprijin amîndoi, îmi reamintesc un citat din jurnalul lui Eugen Ionescu despre complicatele relații dintre obiectivitate și subiectivitate: „A fi obiectiv înseamnă, de fapt, a fi interes subiectiv; înseamnă să nu cîmpești și, mai ales, să nu te morți”. Prin urmare, autorul cărții de față are dreptate cînd afirmă că „obiectivitatea” („echidistanța”, „imparțialitatea”) este un mit, fie că judecăm lucrurile epistemologic, fie că ne



Despre realitatea subiectivă, cu onestitate intelectuală

Textele ce dau conținutul volumului de față sunt comentarii pe care le-am publicat, din 2007 încoace, în câteva cotidiene și reviste ieșene. Multe dintre ele au fost postate și pe site-ul meu, www.danielsandru.ro, care a devenit funcțional din prima parte a anului 2009. De altfel, titlul acestei introduceri reprezintă principiul pe care l-am asumat în momentul în care m-am decis să fac pasul (și) spre publicistica virtuală.

De ce vorbesc despre *realitate subiectivă*? Așa cum veți constata citind rândurile redade în acest volum, consider că, atât din punct de vedere epistemologic, cât și din punct de vedere socio-politic, „obiectivitatea” – ce e asimilată, uneori, „imparțialității” ori „echidistanței” – nu reprezintă nimic mai mult decât un mit. Epistemologic, argumente sunt, de prin anii '70 ai secolului trecut (când apar scrierile fundamentale ale unor filosofi ai științei precum Thomas Kuhn și Paul Feyerabend, precedate, desigur, de principiul indeterminării aparținând lui Werner Heisenberg), suficiente, și nu e cazul să le detaliez în acest spațiu. Aș spune doar că – mergând pe urmele filosofului politic Karl Popper – atunci când definești „obiectivitatea”, cu trimitere spre științe precum fizica ori matematica, drept „intersubiectivitate a metodei științifice”, lași prea puține șanse ca aceasta să mai fie, în lumea noastră, altceva decât



un mit. Socio-politic acum, cu atât mai puține sunt șansele ca reprezentările ce pot fi regăsite la nivelul demersurilor jurnalistice ori la acela al comentariilor politice să poată fi considerate „obiective”, în condițiile în care și jurnalistul, ca și comentatorul politic își implică propria subiectivitate – tipul de socializare, background-ul intelectual, poziționarea ideologică, prejudecățile și, de ce nu, fără sens peiorativ, perspectivele idiosincratice construite social – în „decuparea” din realitatea socio-politică (una, prin excelență, umană, și nu fizică!) a acțiunilor unor actori care sunt, la rândul lor, marcați de subiectivitate. Cartea de față nu este, desigur, nici un tratat de epistemologie, nici unul de teorie politică, fie aceasta din urmă normativă sau empirică. Dar comentariile pe care le conține asumă principiul epistemic al unei realități subiective pe care observatorul însuși – în acest caz, autorul lor – o influențează de îndată ce se apleacă asupra sa.

Mergând mai departe, o altă întrebare devine legitimă: de ce invoc *onestitatea intelectuală*? Din câte îmi dau seama, răspunsul pe care îl pot aduce în atenție presupune aceleași două surse, una epistemologică și alta socio-politică. Din perspectivă epistemologică, sunt adeptul ideii potrivit căreia nimeni nu este deținătorul adevărului absolut. Vorba aceluiași Popper, redată într-un eseu intitulat „Despre sursele cunoașterii și ale ignoranței”, adevărul este ceva asemănător unui munte învăluit în ceață. Se poate ca, atingând un vârf al muntelui, alpinistul să aibă certitudinea deținerii adevărului, dar s-ar putea ca, după risipirea ceții, să constate că un alt vârf se află mai sus. Cred așadar că, în chestiuni care țin de fenomenele cotidiene, de tipul celor luate în discuție pe parcursul comentariilor din această carte, sunt dificil de invocat atât teoria adevărului-corespondență, cât și aceea coerentistă cu privire la adevăr, din același motiv al prezenței subiectivității într-o realitate la a cărei construcție socială participăm cu toții. Nu înseamnă,



Despre realitatea subiectivă, cu onestitate intelectuală

Însă, că sunt un relativist – consider doar că a crede într-un loc unic din care izvorăște adevărul sau în existența unui deținător absolut al acestuia, care ar avea acces, astfel, la cunoașterea totală asupra a ceea ce e bine sau rău să se întâmple poate avea consecințe nefaste într-o comunitate democratică. Și tocmai din acest motiv mizez pe onestitate, iar nu pe un iluzoriu adevăr unic. Ajung astfel la perspectiva socio-politică, strâns legată de cea epistemologică – îmi spun că onestitatea intelectuală este inseparabilă de problema *responsabilității*. A crede în existența unei lumi „obiective” și, pe cale de consecință, în aceea a unui „adevăr absolut” – deținut, la rigoare, de un singur grup sau de un singur om – înseamnă abdicare de la responsabilitatea intelectuală sau, în cel mai bun caz, o diluare a responsabilității. Din acest punct de vedere, opinia mea este aceea că putem să ne menținem responsabili acceptând ideea unei realități subiective, în care consensul cu privire la consecințele faptelor și acțiunilor noastre poate fi obținut pe calea „târguielii democratice”, a compromisului rezonabil. Când responsabilitatea este transferată în cărucia „adevărului de netăgăduit” ori a „obiectivității istorice” nu facem decât să asistăm la nașterea gândirii unice. Există, desigur, și această opțiune, dar ea nu se regăsește între cele care îmi sunt proprii.

Având în minte aceste chestiuni, am adunat comentariile redactate în volum „sub semnul paradoxului cotidian”. Recunosc, desigur, ecoul pe care l-a lăsat în memoria mea, de la vârsta studenției înapoi, incitanta carte a lui Sorin Alexandrescu, intitulată *Paradoxul român*. Dacă – pe atunci – profesorul român de la Amsterdam realiza o caracterizare de tip „macro” a societății românești aflate încă în proces de modernizare – unul nefinalizat încă, din punctul meu de vedere – eu am considerat că e interesant să am în vedere paradoxurile cotidiene. Motivul e lesne de înțeles – comentariile din această carte sunt ca niște piese dintr-un



„puzzle” reflectat de societatea noastră postcomunistă între anii 2007 și 2010. În funcție de subiectele abordate în texte, am împărțit volumul în trei secțiuni, fiecare dintre acestea referindu-se la un anumit tip de paradoxuri. Este vorba, mai întâi, despre *paradoxurile sociale*, dintre care cel mai vizibil este cel al unei României integrate, formal, în Europa, dar care se află încă – mental, structural și instituțional – în pre-modernitate. Urmează, apoi, *paradoxurile politico-electorale*, de la cel al inexistenței unei clare poziționări ideologice a partidelor românești (fapt transformat, deja, în „normalitate”), trecând prin cel al promovării incompetenților dovediți și ajungând până la acela al replicării și perpetuării schemelor mentale și atitudinale ale vechilor nomenclaturisti de către noua generație de politicieni români. În fine, este vorba și despre *paradoxurile intelectuale*, plecând de la acela al existenței unei drepte intelectuale aflate în căutarea unei inexistente drepte politice (lucru care s-ar putea spune și despre o eventuală stângă intelectuală, dacă aceasta ar exista) și până la încercările de justificare intelectuală a diferitelor forme de derapaj politic.

Mergând de la un text spre altul, cititorul va constata că fiecărui comentariu îi este asociată o fotografie. Locul comun din domeniul științelor comunicării, acela potrivit căruia „o imagine face mai mult decât o mie de cuvinte” nu e neapărat motivul principal ce m-a determinat să optez pentru această formulă. Fiind vorba de comentarii jurnalistice, am considerat că ar fi potrivit să încerc acest tip de re-prezentare a textelor mele în imagini. Datorz foarte mult, în acest sens, întâmplării fericite de a-l fi întâlnit pe fotograful Doru Halip, fostul meu student și, acum, bunul meu prieten. Având, la rândul-i, experiență în zona media, ca fotoreporter, dar și talentul artistic de a surprinde cu ajutorul obiectivului aparatului foto detaliile unei lumi care va rămâne, pentru totdeauna, o „operă deschisă”, Doru mi-a oferit șansa de a identifica, între fotografiile sale, acele



imagini care, cred eu, exprimă ceea ce am încercat să redau textual între copertele acestei cărți. Și consider că am mai descoperit ceva ca urmare a acestui „exercițiu de expresivitate” – faptul că, în multe situații, fotografiile realizate de Doru Halip au reușit cu mult mai bine să exprime ceea ce eu am gândit pe un anumit subiect, fără a putea să transpun însă ideile în texte așa cum mi-aș fi dorit. Dar, în această direcție, las cititorul să se convingă singur.

Două precizări se impun spre finalul acestei introduceri. Prima vizează specificarea faptului că textele cuprinse în acest volum sunt selectate dintre cele publicate în perioada menționată. Am considerat că multe altele – care abordau subiecte locale – fie nu sunt relevante pentru perspectiva pe care mi-am format-o cu privire la starea lucrurilor din societatea românească, fie nu ilustrează, pur și simplu, paradoxuri cotidiene. În al doilea rând, menționez că intervenția asupra textelor selectate spre a fi publicate în volum s-a limitat exclusiv la chestiuni care priveau expresivitatea ori, acolo unde a fost cazul, la corectura erorilor cauzate de presiunea temporală pe care-o implică scrisul la gazetă.

